

JÁNOS ZSIGMOND ÉS DÁVID FERENC LÁTOGATÁSA BRASSÓBAN 1568-BAN

1568 fontos események éve az erdélyi unitárius reformáció történetében. A tordai országgyűlés (január 6—13.) vallásügyi határozata, a fehérvári második hitvita (március 8—18.), alapvető teológiai munkák kiadása mellett — hogy csak a kiemelkedőket említsük — nem kevésbé jelentős volt János Zsigmond és Dávid Ferenc brassói látogatása.

Brassó a 16. században Erdély vezető városának számított mind gazdasági, mind szellemi téren. Hontér János munkássága révén jelentős szerepet játszott a reformáció luther—melanchtoni ágának megerősítésében. Itt történt meg 1563-ban János Zsigmond nyílt állásfoglalása a reformáció mellett, midőn a Fekete-templomban először vett úrvacsorát mint a hitújítás híve.

A fejedelem és udvari papjának brassói látogatásáról Christian Massa¹, barcarozsnyói szász lutheránus pap mint a barcasági esperesség jegyzője számolt be latin nyelvű feljegyzéseiben.² A beszámoló értékes adatokat közöl egyfelől a látogatás lefolyásáról, másfelől az unitárius reformáció alaptételeiről és a fehérvári hitvita előkészületeiről.

II. János Szentséges Királyi Felsége [...] a vízkereszt utáni ötödik vasárnap utáni szerdán, ami február 10-ére esett, bevonult Brassó városába. A káptalan urai és szerzetesei átnyújtottak neki egy serlegszerű aranyozott kelyhet, 14 forint értékben. Az átadásnál szószólónk a szebeni Jacobus Melleberger³ brassói lelkész volt. A Fejedelem elfogadta a szerény ajándékot, és nekünk, akik jelen voltunk, tisztességgel megköszönte. Ezeknek megtörténte után a brassói pap ismét rávette Csáki Mihály kancellár urat, hogy vezetésével és közbenjárásával kapjunk engedélyt, hogy valamilyen csekély ajándék kíséretében üdvözölhessük királyi felségét. A kancellár készségesen segített és később is támogatást tanúsított irányunkban. Február 12-én a brassói kolostorban⁴ lévő magyar templomban Dávid Ferenc szentbeszédet tartott, ahová a Fejedelem a kancellár úrral és előkelő udvari emberekkel lovon vonult fel, és ezen a napon Ofelsége elé járulni nem volt lehetséges. Az ezt követő napon, február 13-án a nemeslelkű kancellár úr által bevezettek minket a Fejedelem udvarába, és miután a kancellár úr jelentette Ofelségének megérkezésünket, a Fejedelem színe elé csak kettőt bocsátottak be, az ajándékokkal, nevezetesen a brassói lelképásztort és a dékán urat, aki Johannes Bognerus⁵ höltövényi pap volt. Az ajándék egy 36 forint értékű aranyozott kehely volt. Ezt az ajándékot [a kancellár] valamennyiünk

nevében adta át a Fejedelemnek, ilyenszerű beszéddel élve: A tisztelendő férfiak, az egyházközségek pásztorai és a brassói káptalan szerzetesei kimondhatatlanul örvendenek Szent Felséged szerencsés megérkezésének és kegyes imáikban kérik Jézus Krisztus által az Istent Királyi Felséged egészségéért, és hűségük, valamint legalázatosabb engedelmességük jeleként felajánlják Szent Királyi Felségednek ezt a csekély adományt és Felséged kegyes védelméért esedeznek. Miután a kancellár úr a Fejedelem színe előtt ilyen igen rövid beszédet tartott, a Fejedelem őt magához hívta, és fülébe súgta azt, amit nekünk mondani akart. Így azután a Fejedelem nevében a kancellár úr válaszolt: Szent Királyi Felsége köszönetét fejezi ki nektek a hozott adományért és kegyesen megígéri védelmezéseteket.

Ezeken kívül ugyanazon az összejövetelen, amelyen a Fejedelem üdvözléséről szólt a tárgyalás, a brassói bíró, Lucas Hirscher⁶ úr felolvasta a szuperintendens úr levelét, amelyet a mi dékánunk terjesztett elő és benne a szuperintendens úr először Székely Támadásról vagy Udvarhelyről ír, hogy mit kell megtárgyalni a Fejedelemnél ti. a baromlakit egyházközség ügyében. [...] Azután ugyanabban a levélben a szuperintendens úr felhívta káptalanunk szerzeteseinek figyelmét Dávid Ferencnek és Blandrata György királyi orvosnak és tudornak a tévelygésére, akik istentelen tézisekkel támadják a Szentháromság tanát, amelyet nem létezőnek hirdetnek. [Azt tanítják], hogy az egyetlen magaságos Istenen kívül, kit Atyának hívnak, nincsen egyetlen Isten sem, és hogy a Fiú nem természetes, az Atyával egyidejű és egylényegű Isten, hanem örökbefogadott és azzá tett, akinek istenségét az Atya az emberi természet felöltése előtt adta meg. Tagadják, hogy Isten Fia láthatatlan és halhatatlan Isten volna, legfennebb olyan mértékben, amilyenben ez benne van az Atya határozatában, szándékában és előreelrendelésében, amint erről a Gyulafehérváron több formában kinyomtatott tézisek tanúskodnak, valamint 1568. március harmadikára összehívott tordai disputáció meghívó levelei. Ugyanúgy [tagadják] a csecsemők megkezesztelését, ami ellen kinyomtatott tézisekben harcolnak, amelyekben nyíltan hozzáteszik a Szentlélek [tagadását] is. Ne merjük a Szentlelket Istennek nevezni, még kevésbé Istenként segítségül hívni, minthogy annak semmilyen bizonyossága vagy példája a Szentírásban nincsen. O, istenkáromló, kegyetlen szavak! félnünk kell tőlük, nehogy kárára legyenek a mi fundamentumunknak és minket (amitől az Isten őrizzen meg) magukkal ragadjanak egészen a török Babilonig.

Következésképpen a szuperintendens úr óvta a dékán urat és káptalanunk valamennyi szerzetesét, hogy egyrészt fegyverezzék fel magukat Isten igéjével, másrészt készítsék fel magukat az Isten Fia csatásorában ezek ellen az ellenségek ellen és a disputációra kijelölt helyre és időben különösen azok gyűljenek össze, akiket a legközelebbi levelében szándékszik megnevezni. Ezt a levelet tehát a disputáció előtti időben várjuk.

Közli:
SEBESI PÁL

Latin eredetiből fordította:
MAJOR SÁNDOR

JEGYZETEK

¹ *Christian Massa* 1556-tól haláláig (1578. febr. 18.) a barcasági Rozsnyó (Rișnov, Rosenau) lutheránus lelképásztora, az esperesség jegyzője, 1573—74-ben, majd 1578-ban pedig az esperesi tisztséget töltötte be. Vö. *Joseph Trausch, Geschichte des Burzenlander Capituls*. Magazin für Geschichte, Literatur und alle Denk- und Merkwürdigkeiten Siebenbürgens. III. 1852. I. 72, 79.

² *Christian Massa, Acta Capituli Barcensis*. Einladung zur Sitzung am 6 Feb. in Kronstadt zur Beratung des Empfanges das nach Kronstadt kommenden Königs Johannes II. Helthvin 4 Febr. Megjelent: „Quellen zur Geschichte von Brașov — Kronstadt.“ Band VIII. 2 Heft. Brașov—Kronstadt, 1926. 35—36. l. A kötetből csak néhány példányt nyomtattak, könyvtárútitási forgalomba nem került.

³ A szebeni *Jacob Mellebringer* 1561-től 1572. november 13-án bekövetkezett haláláig volt brassói lutheránus vezető lelképásztor.

⁴ A mai Kolostor utcai (Str. 7 Noiembrie) katolikus templom helyén levő Domonkos-kolostrom szentélyét rendezték be a reformáció alatt a brassói magyarok templomának.

⁵ *Johann Bogner* höltővényi pap 1567—68-ban volt barcasági lutheránus esperes.

⁶ *Lucas Hirscher* (1519—1590), a magyar oklevelekben *Hersely Lukács* brassói patrícius az 1561—62, 1564, 1567—68, 1571—76 és 1579—1588 években töltötte be a főbírói tisztséget.

⁷ *Baromlaka* (Valca Viilor — Vorumloc, Wurnloch) Medgyes vidékén található.

ERŐFORRÁSAINK

Mt 11, 30

Vannak különleges életterhek, melyek nem minden embert terhelnek. A vak, a béna, a gyógyíthatatlan beteg, az apa, akinek fia tékozló útra tévedt vagy a társ nélkül maradt özvegy részvétre indít, mert érezzük, hogy olyan különleges terhet viselnek, amitől mi magunk — egyelőre — mentesek vagyunk.

Jézus az ilyen különleges teher-hordozókhöz siet a legmélyebb szánalommal, ezeket keresi a legnagyobb buzgalommal, hiszen azért jött, hogy megtartsan.

Az a rövid, mindössze három versre terjedő felhívás, mellyel Jézus a megfáradottak és megterheltek figyelmét maga felé igyekszik fordítani, melyben felmutatja a maga életének keresztjét, s melyet ezen aláztatos dicsekvéssel zár: „az én terhem könnyű“, elsősorban az ilyen különleges életterhet hordozóknak szól.

De, gondolatom szerint, nemcsak ezeknek, hanem nekünk is szól Jézus felhívása: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan“! A számtalan különleges életteher mellett, mely sok embernek osztályrészül juthat, van életünknek egy minden étellel vele járó terhe is. S ezen egyetemes teher hordozásában is segítőkész szeretettel szól mindnyájunkhoz: „Az én terhem könnyű!“

Mikor Isten teremtő tervében a földi élet fejlődésének rendjén olyan lények kezdtek létezni, akik önmagukról tudtak, akik akarni mertek s akik ha rosszat tettek, lelkiismeret-furdalást kezdtek érezni, ez a közös egyetemes életteher ezekre a lényekre is rászakadt. S azóta ez a teher az emberi élet velejárója. Az embert nem az teszi emberré, hogy függőleges testtartással, két lábon járni képes és kezeivel fogni tud. Emberségünk ott kezdődik, amikor felpislan bennünk az önmagunkról és a világról való tudat fénye, amikor képesek vagyunk arra, hogy a jót a rossztól megkülönböztessük, amikor szabadon el tudjuk határozni magunkat a jónak követésére, amikor szégyellni tudjuk magunkat, ha ezen elhatározásunk megghiúsult, amikor emiatt nyugtalan álmaink lesznek.

Mi emberek akkor kezdtünk konfirmálni, amikor bizonyosságot tudtunk tenni arról, hogy ezek a minket a teremtmények sokadalma fölé emelő lelki tehetségek bennünk élnek.

A konfirmáció számunkra ma is azt jelenti, hogy az öntudatlan, felelőtlen gyermekkorból átléptünk az öntudatos, felelős ifjúkorba. Nagyon egyszerű-szépen fogalmazza meg ezt Pál apostol: „Mikor gyermek valék, úgy szóltam, mint gyermek, úgy gondolkoztam, mint gyermek, úgy ér-